

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovi člana V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 36. stav (1) Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika ("Službeni glasnik BiH" broj 47/16), na sjednici održanoj 16. maja 2019. godine, donijela je

O D L U K U

o proglašenju spomenika – Husinski rudar (spomenik rudarima palim u Husinskoj buni i revoluciji) u Tuzli nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine

Član 1.

(Predmet zaštite i prostorni obuhvat)

(1) **Spomenik – Husinski rudar (spomenik rudarima palim u Husinskoj buni i revoluciji) u Tuzli** proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik).

(2) Nacionalni spomenik čine skulptorsko djelo i park u kojem je postavljeno.

(3) Nacionalni spomenik se nalazi na prostoru označenom kao k.č. 141/1, k.o. Tuzla IV (novi premjer), što odgovara dijelovima k.č. 1895/3, 2067/1, 2067/2 i 1911/4, k.o. Tuzla (stari premjer), zk uložak broj 251, Grad Tuzla, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

(4) Na nacionalni spomenik se primjenjuju mjere zaštite utvrđene ovom odlukom, a u skladu sa Zakonom o provođenju odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika, uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ("Službene novine Federacije BiH" br. 2/02, 27/02, 6/04 i 51/07).

(5) U skladu sa Pravilnikom o kriterijima vrednovanja dobara, podjeli po predmetu pravne zaštite i postupku kategorizacije nacionalnih spomenika ("Službeni glasnik BiH", broj 47/18), dobro je svrstano u kategoriju "nacionalni spomenik od značaja za Bosnu i Hercegovinu".

Član 2.

(Nadležnost za osiguranje mjera zaštite)

(1) Federacija Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija) dužna je osigurati pravne, naučne, tehničke, administrativne i finansijske mjere za zaštitu, konzervaciju, restauraciju i prezentaciju nacionalnog spomenika.

(2) Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Komisija) utvrdit će tehničke uvjete za izradu i postavljanje informacijske ploče sa osnovnim podacima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

Član 3.

(Mjere zaštite nacionalnog spomenika)

S ciljem trajne zaštite nacionalnog spomenika, na prostoru definiranom u članu 1. stav (3) ove odluke utvrđuju se sljedeće mjere zaštite:

- a) dozvoljeni su istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi, radovi na tekućem održavanju, uključujući i one koji imaju za cilj prezentaciju spomenika, uz odobrenje federalnog ministarstva nadležnog za prostorno uređenje (u daljnjem tekstu: nadležno ministarstvo) i stručni nadzor nadležne službe zaštite naslijeđa na nivou Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nadležna služba zaštite);
- b) prilikom radova na restauraciji spomenika neophodno je sačuvati njegov izvorni izgled;
- c) spomenik se može koristiti u obrazovne i kulturne svrhe, odnosno na način kojim će biti osigurano njegovo održivo upravljanje;
- d) izraditi i provesti plan hortikulturnog uređenja parka;
- e) izvršiti detaljno snimanje spomenika;
- f) vlasnik ili drugi korisnik nacionalnog spomenika dužan se brinuti o spomeniku pažnjom dobrog domaćina;
- g) izuzev informacijske ploče iz člana 2. stav (2) ove odluke, na nacionalnom spomeniku nije dozvoljeno postavljanje drugih elemenata (druge informacije ploče, jarboli za zastave, reklamni panoi, klima-uređaji i slično) bez saglasnosti nadležne službe zaštite na sadržaj teksta, dizajn i poziciju.

Član 4.

(Stavljanje van snage provedbenih akata)

Stupanjem na snagu ove odluke, stavljaju se van snage svi provedbeni i razvojni prostorno-planski akti u dijelu u kojem su u suprotnosti sa odredbama ove odluke.

Član 5.

(Suzdržavanje od poduzimanja radnji)

Svako, a posebno nadležna tijela Federacije, kantona, gradske i općinske službe, suzdržat će se od poduzimanja bilo kakvih radnji koje mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu.

Član 6.

(Dostavljanje odluke nadležnom sudu)

Ova odluka će se nakon objave u "Službenom glasniku BiH" dostaviti nadležnom općinskom sudu radi upisa zabilježbe o proglašenju nacionalnog spomenika u zemljišne knjige.

Član 7.

(Sastavni dio odluke)

Sastavni dio ove odluke je obrazloženje sa pratećom dokumentacijom koje je dostupno na uvid zainteresiranim licima u prostorijama i na web-stranici Komisije (<http://www.kons.gov.ba>).

Član 8.
(Konačnost odluke)

Prema članu V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Komisije su konačne.

Član 9.
(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Ovu odluku Komisija je donijela u sljedećem sastavu: prof. dr. Amir Pašić, Goran Milojević i Radoje Vidović.

Predsjedavajući Komisije

Prof. dr. Amir Pašić

Broj: 08.1-2.3-42/19-12
16. maja 2019. godine
Sarajevo

O b r a z l o ž e n j e

I – UVOD

Na osnovi člana 2. stav 1. Zakona o provođenju odluka Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/02, 27/02, 6/04 i 51/07) "nacionalni spomenik" je dobro koje je Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika proglasila nacionalnim spomenikom, u skladu sa čl. V i VI Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, kao i dobra upisana na Privremenu listu nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 33/02), sve dok Komisija ne donese konačnu odluku o njihovom statusu, a za što ne postoji vremensko ograničenje i bez obzira da li je za dotično dobro podnesen zahtjev.

Na osnovi člana V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH, člana 36. stav (1) Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika i peticije/prijedloga za proglašenje Spomenika Husinskom rudaru u Tuzli nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine od 11. 04. 2019. godine, dostavljene od JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona, Komisija je pristupila provođenju postupka za donošenje konačne odluke za proglašenje predmetnog dobra nacionalnim spomenikom.

Izjava o značaju dobra

Spomenik – Husinski rudar (Spomenik rudarima palim u Husinskoj buni i revoluciji) u Tuzli predstavlja mjesto sjećanja na dva historijska događaja u kojima su rudari tuzlanskoga kraja imali važnu ulogu. Spomenik je svjedočanstvo Husinske bune, događaja vezanog za radnički pokret iz 1920. godine te Narodne revolucije (Narodnooslobodilačke borbe) iz perioda 1941–1945. Spomenik kao utjelovljenje historijskog događaja odražava dokumentarnu vrijednost u smislu svjedočanstva na historijsku mijenu, a u smislu arhitektonskog rješenja na regionalni izraz. Historijska i asocijativna vrijednost spomenika ogleda se u svjedočenu o važnom događaju i ličnostima. U smislu društvene vrijednosti moguće je identificirati simboličku vrijednost te vrijednost za zajednicu.

Uvidom u stanje dobra identificirani su atributi autentičnosti kao što su oblik i dizajn, materijali i građa, korištenje i funkcija, sisteme upravljanja, lokacija te duh i osjećaj. Integritet spomenika je također u cijelosti očuvan.

Spomenik podrazumijeva brončanu skulpturu sa postamentom postavljenu u park.

II – PRETHODNI POSTUPAK

U toku vođenja postupka izvršen je uvid u:

- podatke o sadašnjem stanju i namjeni dobra, uključujući opis, arhitektonski snimak i fotografije
- uvid u sadašnje stanje dobra
- kopiju katastarskog plana
- zemljišno-knjižni izvadak
- historijsku, arhitektonsku ili drugu dokumentarnu građu o dobru, koja je data u popisu korištene dokumentacije u okviru ove odluke.

Prema odredbi člana V stav 2. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 34. Poslovnika o radu Komisije, prije donošenja konačne odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom, Komisija će pružiti mogućnost vlasniku predloženog nacionalnog spomenika, podnosiocu peticije, institucijama nadležnim za očuvanje naslijeđa, stručnim i naučnim institucijama, stručnjacima i naučnicima, kao i drugim zainteresiranim licima da iznesu svoje stavove. U skladu s tim, Komisija je poduzela sljedeće aktivnosti:

- Dopisom, broj: 08.1-35.2-19/18-65, od 03. 05. 2018. godine, Komisija je zatražila dostavljanje dokumentacije u vezi sa proglašenjem **Spomenika husinskom rudaru u Tuzli** od: Grada Tuzla (Gradonačelnik, Tijelo uprave nadležno za poslove urbanizma i katasra), Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog naslijeđa Tuzlanskog kantona, Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta, Federalnog ministarstva prostornog uređenja.

Nakon toga, Komisiji je dostavljena sljedeća dokumentacija:

- Dopis Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog naslijeđa Tuzlanskog kantona, broj: 02/19-244/18 od 21. 05. 2018., kojim su dostavljene informacije o predmetnom dobru (fotodokumentacija, historijski podaci i informacije o prethodnoj zaštiti dobra).
- Dopis Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta, broj: 07-40-4-3215-1/18, od 22. 05. 2018. godine, kojim je Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika obaviještena da je predmetno dobro Odlukom o registraciji iz 1950. godine bilo upisano u Registar spomenika Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine.

Na osnovi uvida u prikupljenu dokumentaciju i stanje dobra, utvrđeno je sljedeće:

1. Podaci o dobru

Lokacija

Spomenik se nalazi u parku pored Bosanskog kulturnog centra u Tuzli (park u Kreki).

(3) Nacionalni spomenik se nalazi na prostoru označenom kao k.č. 141/1, k.o. Tuzla IV (novi premjer), što odgovara dijelovima k.č. 1895/3, k.č. 2067/1, 2067/2 i 1911/4, k.o. Tuzla (stari premjer), zk izvadak broj 251, Grad Tuzla, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Historijski podaci

Spomenik je podignut u sjećanje na *Husinsku bunu* kako je prozvan štrajk rudara iz 1920. godine. Ovaj događaj u historiografiji se razmatra u okvirima radničkog pokreta koji se javio neposredno nakon Prvog svjetskoga rata. Radnički pokret imao je za cilj izboriti se za prava radničke klase. Na mjestu gdje je podignut spomenik Husinski rudar sahranjivani su i stanovnici Husinja poginuli u narodnooslobodilačkoj borbi u periodu između 1941. do 1945. godine. Mnogi od ovih boraca poginulih u narodnooslobodilačkoj borbi bili su upravo rudari.¹

¹ Usp. Branko Đukić, *Husinska buna u savremenoj jugoslavenskoj istorijografiji*, u: Članci i građa za kulturnu istoriju Istočne Bosne knj. 14, Tuzla: Muzej Istočne Bosne, 1982, str. 103.

Inicijativu za podizanje spomenika Husinskom rudaru pokrenuo je 1952. godine Pašaga Mandžić. Odbor za izgradnju spomenika ustvrdio je i temu spomenika (rudar koji odbacuje alat, a uzima pušku i odlazi u borbu). Uloga savjetnika za izbor rješenja pripala je Ismetu Mujezinoviću.

2. Opis dobra

Skulptura je javnosti predstavljena 27. jula 1956. godine, a izvedena je prema vajarском rješenju skulptora Ivana Sabolića (24. 8. 1921., Peteranac – 25. 6. 1986. Zagreb)². Na postamentu spomenika latiničnim kapitalom je ispisano:

»RUDARIMA
PALIM U HISINSKOJ BUNI 1920 I NARODNOJ
REVOLUCIJI 1941 – 1945
RUDARI KREKE 27. JULA 1956.«

Dostupni opisi spomenika *Husinski rudar* uglavnom su dijelom dokumentacije Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog naslijeđa Kanton Tuzla i to karton spomenika br. 190 od 24. aprila 1987. godine te izvod opis iz elaborata *Spomeničko naslijeđe na području grada Tuzle* autora Senada Begića.

U ovim dokumentima navedene su dimenzije spomenika, historijski podaci vezano za gradnju, te kratki opis.

Spomenik kako je navedeno podrazumijeva monumentalnu skulpturu koja je postavljena na postament u formi kocke. Prostor, tj. središte parka, na kojem je postavljeno skulptorsko djelo popločan je tucanikom nepravilne forme.

Skulptura je izvedena od bronce, a postament od jablaničkog granita. U pogledu stila autor se odlučuje za socijalistički realizam koji u svom iskazu citira monumentalnost klasičnih skulptura no umjeto božanstava i antičkih heroja tematizira radnike, vojnike, a u ovom primjeru rudare. Upravo predstavnici radničke klase postaju heroji i uzori socijalističkog pokreta pa tako i umjetnosti. "Atributi" rudara su rudarski alat koji ispušta lijeva ruka i puška koju snažnom, desnom rukom, podiže prema nebu. Ovaj prikaz predstavlja metamorfozu iz rudara u borca, antifašistu. Kako bi naglasio metamorfozu, umjetnik desnu ruku naglašava i u smislu proporcija spomenika – u odnosu na druge dijelove tijela ona je veća. Rudar je prikazan u trenutku koračanja, pogleda usmjerenog prema posmatraču. Stroge, naglašene crte lica sugeriraju odlučnost.

Dimenzije postamenta su 644 x 448 x 120 cm donji dio postamenta, 230 x 195 x 55 cm gornji dio postamenta, visina spomenika cca 860 cm.

3. Dosadašnja zakonska zaštita

- Prema evidenciji Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta predmetno dobro bilo je evidentirano pod nazivom Umjetnički spomenik husinskim rudarima, Husino, Tuzla, kao memorijalni spomenik socijalističke revolucije. Odlukom o registraciji iz 1950. godine predmetno dobro bilo je upisano u Registar spomenika Socijalističke Republike Bosne i

² Diplomirao vajarstvo na Školi za umjetnost i obrt u Zagrebu. Kasnije se usavršava u klasi profesora Antuna Augustinčića. Izlaže na brojnim grupnim izložbama Saveza likovnih umjetnika Jugoslavije, te na brojnim smotrama umjetnosti, a 1958. godine postaje docent na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Najvažnija djela: Tri pesnice na Bubnju, Niš; Biste sestara Baković; Muslimanka; Čovjek sa šubarom, itd. Usp. Senada Begića, Elaborata Spomeničko naslijeđe na području grada Tuzle, str. 11. neobjavljena dokumentacija Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog naslijeđa Kanton Tuzla.

Hercegovine.

- Prema evidenciji Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog naslijeđa Tuzlanskog kantona predmetno dobro je evidentirano i registrirano 1987. godine pod nazivom "Spomenik rudarima palim u Husinskoj buni i revoluciji", broj 4-B.

4. Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

Nema podataka o istraživačkim i konzervatorsko-restauratorskim radovima. Spomenik je dokumentiran pri upisu u općinski i republički registar.

5. Sadašnje stanje dobra

Spomenik je u dobrom konstruktivnom stanju.

III – ZAKLJUČAK

U skladu sa svim naprijed navedenim, Komisija je donijela odluku o proglašenju spomenika – Husinski rudar (spomenik rudarima palim u Husinskoj buni i revoluciji), nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine.

Nakon izvršene valorizacije u skladu sa Pravilnikom o kriterijima vrednovanja dobara i postupku kategorizacije nacionalnih spomenika ("Službeni glasnik BiH", broj 47/18), nacionalni spomenik je svrstan u kategoriju "Nacionalni spomenici od značaja za Bosnu i Hercegovinu".

Nacionalni spomenici od značaja za Bosnu i Hercegovinu su dobra koja:

- posjeduju izražene vrijednost/i (društvenu, historijsku, dokumentarnu ili umjetničku i estetsku);
- posjeduju određen stepen autentičnosti (minimalno jedan atribut autentičnosti) i integriteta (minimalno jedan atribut integriteta).

Terenskim istraživanjem, uvidom u literaturu, te provođenjem sociološko-antropoloških metodologija (upitnik i intervju) utvrđeno je da i **Spomenik – Husinski rudar (Spomenik rudarima palim u Husinskoj buni i revoluciji) u Tuzli** odražava vrijednosti:

a) Suštinska svojstva dobra:

Uvidom u stanje dobra moguće je identificirati attribute autentičnosti kao što su oblik i dizajn, materijali i građa, korištenje i funkcija, sisteme upravljanja, lokacija te duh i osjećaj. Integritet spomenika, te kontekst su također u cijelosti očuvan.

b) Kriteriji vrednovanja funkcije:

Kulturno dobro predstavlja mjesto sjećanja na radnički pokret, ali i antifašističku borbu te odražava dokumentarnu vrijednost u smislu svjedočanstva na historijsku mijenu, a u smislu arhitektonskog rješenja na regionalni izraz. Spomenik također odražava izrazitu historijsku vrijednost jer je svjedočanstvo o važnom događaju, te asocijativnu jer podsjećanja na ličnost i događaj. U smislu društvene vrijednosti moguće je identificirati simboličku vrijednost te vrijednost za zajednicu.

c) Kriteriji vrednovanja općih značajki dobra:

Spomenik je izveden 1955. godine te ispunjava kriterij vremena nastanka. Izuzetno je dobro očuvan. Ne postoji velika opasnost od promijena koje mogu umanjiti identificirane vrijednosti nacionalnog spomenika, naročito uzimajući u obzir simboličku vrijednost spomenika za lokalnu zajednicu.

Sastavni dio ove odluke su:

- Imovinsko-vlasnička dokumentacija
 - Podaci o identifikaciji, Služba za geodetske i imovinsko pravne poslove.
- Dokumentacija o prethodnoj zaštiti dobra
 - Dopis Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog naslijeđa Tuzlanskog kantona, broj: 02/19-244/18 od 21. 05. 2018. kojim su dostavljene informacije o predmetnom dobru (fotodokumentacija, historijski podaci, i informacije o prethodnoj zaštiti dobra).
 - Dopis Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta broj: 07-40-4-3215-1/18, od 22. 05. 2018. godine, kojim je Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika obaviještena da je predmetno dobro Odlukom o registraciji iz 1950. godine bilo upisano u Registar spomenika Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine.
- Fotodokumentacija:
 - Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog naslijeđa Kanton Tuzla.
- Tehnička dokumentacija
 - Zona zaštite.

Korištena literatura

U toku vođenja postupka proglašenja dobra nacionalnim spomenikom BiH, korištena je sljedeća literatura:

1962. Služba za zaštitu, "Zaštićeni spomenici Narodno-oslobodilačkog rata," *Naše starine: Godišnjak zavoda za zaštitu spomenika kulture N. R. Bosne i Hercegovine*, VIII (1962): 244–245.

1969. Služba za zaštitu, "Zaštićeni spomenici Narodno-oslobodilačkog rata," *Naše starine: Godišnjak zavoda za zaštitu spomenika kulture N. R. Bosne i Hercegovine*, XIII (1962)

1982. Branko Đukić, *Husinska buna u savremenoj jugoslavenskoj istorijografiji*, u: Članci i građa za kulturnu istoriju Istočne Bosne knj. 14, Tuzla: Muzej Istočne Bosne, 1982, str. 103.

1989. Jeremija Perić, Pašić Dževad, *Lukavac u radničkom pokretu NOR-u i revoluciji*. Lukavac: Općinski odbor SUBNOR-a, 1989.

XXXX. Begović, Senad, Spomeničko naslijeđe na području Grada Tuzle.

<https://opcina.lukavac.ba/istorijat/>